

ETEN

Wat en waar we gaan eten dienen we nog af te spreken. In Heppeneert is een establishment net naast de kerk, maar dat is dan ook het enige dat in dit gehucht te beleven valt. Indien de deelnemers het willen en de tijd het toelaat zouden we wel een hapje kunnen eten in het prachtige centrum van deze oude stad.

ALDENEIK

Naast Heppeneert ligt Aldeneik.

Aldeneik, gesticht in 730, is een gehucht van de Belgische stad Maaseik. Volgens een legende zou Aldeneik ontstaan zijn uit het klooster gelegen in Aldeneik. Het ligt langs de Maas, vlak aan de Nederlandse grens. In Aldeneik ligt een deels romaanse, deels gotische Sint-Annakerk.

Er bestaan verschillende legendes over de manier waarop Aldeneik is ontstaan. Hieronder staan de bekendste beschreven.

De Duivel blies de kaars uit

Lang geleden stichtten de twee adellijke zusters, Herlindis en Relindis, van Frankische afkomst een klooster te Aldeneik. Ze schreven de Codex Eyckensis, een evangelieboek. De duivel kon niets anders doen dan toekijken. Tot hij op het idee kwam om de kaarsen uit te blazen. Maar een engel kwam het licht weer aansteken. Het evangelie wordt nog altijd bewaard en gebruikt in Maaseik.

De kleefsteen

Op een zekere dag deelde de kruisheer van Maaseik de hosties uit in de kerk. Op een zeker moment was er wat rumoer achterin de zaal. Hij vroeg wat er was. Enkele bewoners van de stad scholden een oude vrouw uit voor heks en riepen dat ze de kerk en de stad moest verlaten. De kruisheer had medelijden met haar en zei dat ze de communie mocht komen halen, om te bewijzen dat ze geen heks was. Hij legde de hostie op haar tong en hield haar mond enkele seconden dicht, om te voorkomen dat ze hem zou aanraken. Toen iedereen dacht dat ze de hostie had doorgeslikt, liet hij haar kaak los. De hostie viel er weer uit. Ze wou hem oprapen, maar haar vinger plakten aan de grond. Snel raapte de kruisheer de hostie op en de heks werd verbrand op de markt van Maaseik.

Rond 730 stichtten de gezusters Harlindis en Relindis op het domein van hun vader Adelard, dichtbij de Maas, het Benedictinessenklooster Eike.

De Noormannen (9e en 10e eeuw) verwoestten het vrouwenklooster. De kerk werd in het derde kwart van de 9de eeuw heropgebouwd. Om te voorkomen dat de goederen van de abdij aan plaatselijke edelmannen zou toevallen, schonk keizer Otto I het domein aan het Prinsbisdom Luik. De prinsbisschop stichtte er een kapittel van kanunniken.

De kanunniken bouwden in de tweede helft van de 12e eeuw de nu nog grotendeels bestaande romaanse kerk, die aanleunde tegen hun kapittelkerk. De westbouw en het polyonaal gotisch

koor dateren uit de 13e eeuw. Toen de kanunniken in 1571 verhuisden naar Maastricht werd de parochiekerk afgebroken en werd de kapittelkerk omgevormd tot de huidige parochiekerk. In de tweede helft van de 19de eeuw werden de toren en de zijbeuken gerestaureerd, zij het op onnauwkeurige wijze.

Primitieve muurschilderingen in rode oker, uit de 13e eeuw, zijn de oudste van België.

KNAPKOOK

De knapkoek (of knapkook) is een koek afkomstig uit de Belgisch-Limburgse Maasvallei.

Het is een platte, ronde koek met een ietwat kruimelige structuur, maar wat de knapkoek het meest typeert zijn de ruwe suikerkorrels die bovenop mee ingebakken worden. Om hem te eten moet je in het midden duwen, en dan breekt hij mooi in 4 delen.

De knapkoek wordt thans beschouwd als een Belgische lekkernij en wordt vooral in Maaseik als specialiteit verkocht bij de plaatselijke, traditionele bakkerijen. Nochtans is het recept geheim en weten alleen de echte Maaseiker bakkers het echte recept.

Hij werd ontwikkeld als een soort scheepsbescuit. In de tijd dat Maaseik nog een haven was aten de mensen aan boord deze knapkoek. Hij kon lang meegaan omdat hij niet kan uitdrogen.

Het is een oud verhaal, oud als het stadje zelf dat zich droomverloren weerspiegelt in het water van de Maas. Misschien werd het meegevoerd door een schipper over de lange waterweg van ergens in het zuiden. Misschien was het de wind die fluisterde tussen de hoge popelbomen langs de oever.

Maar neen. Het is ontstaan in het stadje zelf, lang geleden, door een verhalenmaker met een gouden hart en een gulle mond. Want zo leven er velen in dat stadje aan de Maas. De oude mensen glimlachen verlegen als zij eraan denken en de landman in de groene dorpen der vallei, grinnikt over die lichtgelovige stadsmensen, als het verteld wordt. Maar begrijpen doet hij niet.

Misschien waren het de eerste stralen der zon op die vroege junimorgen, die hem hadden wakker gemaakt, ofwel het geschreeuw van de veerman die vlak voor de Bleumerpoort zijn aak aanlegde.

Of misschien waren het de harde Maaskeien waarmee de oprit onder de brede boog van de poort gekasseid was en die hem een stijve rug bezorgd hadden. Misschien ook wel die verdomde jeuk die hem al een ganse dag lang niet meer verlaten had.

Toch had hij goed geslapen op de harde stenen onder de stadspoort, met zijn opgerold wambuis als hoofdkussen. Geeuwend en zich krabbend kroop de bedelaar recht en voelde weer dat lege gevoel van zijn ingewanden, nu die scheepsbescuit van gisterenavond verteerd was. 'Hier, kerel een knapkoek', had de rondborstige waardin van de Blauwe Handt geroepen, toen zij hem dat ding toewierp. Nog niet de kwaadsten, die lui van Maaseik en hun scheepsbescuiten waren smakelijker dan die boekweitkoeken die hij in de dorpen had leren kennen. Nu was het tijd om op te stappen, want straks zou Jan Steenmetsers, de Sweyns, aan zijn rondgang door de straten beginnen om alle vreemde bedelaars en baantjesvolk uit de stad te jagen...

Reyner Geurts, door de Magistraat der stad Maaseik aangesteld tot portier der Bleumerpoort, was een man die zich tenvolle bewust was van zijn verantwoordelijkheid tegenover het gemeenebest. Ieder ogenblik van zijn niet zo rooskleurig bestaan naast zijn bazige echtgenote, wist hij welke zware verplichtingen op zijn ietwat afhangende schouders rustten. De veiligheid van zijn stadsgenoten hing af van zijn sleutel, waarmee hij iedere avond opnieuw de stadspoort diende te sluiten. Ook de toestand van de door passerende benden soldeniers

leeggezogen schatkist zijner stad was, voor een gedeelte althans, afhankelijk van zijn waakzaam oog waarmee hij de voerlui en hun vrachten diende gade te slaan.

Reyner Geurts kende zijn pappenheimers. Gisteravond nog had Willem van de Sangersmeulen van Steffenwert met een blijkbaar lege kar de stad willen inrijden. Doch de niet te verschalken blikken van de portier hadden al vlug de twee vaatjes dubbel gebeide ontdekt, zodat de kerel niet anders kon dan de vereiste accijns op de vreemde bieren te betalen, ondanks al zijn verhalen over de cijnsvrijheid van de Kruisbroeders, waar hij het goedje diende te leveren. Kortom, Reyner Geurts was een man van gewicht in het stille stadje, die wist dat de demon van het kwaad overal aanwezig was. Daarom ook besepte hij onmiddellijk toen hij die morgen uit de portierswoning stapte en onder het gewelf van de hoge poort het rare ding zag liggen, dat dit het werktuig van de Kwade

was.

Eén enkel ogenblik stond hij radeloos van angst. Wat hij hier zag, was nog nooit door een mensen oog aanschouwd: een vod, een stuk versleten weefsel. Maar duidelijk had hij het gezien.... het ding bewoog....

Toen Geertruydt van de Porte haar man zag wegrennen, begreep zij dat hier haar kans lag. Lang reeds droomde zij ervan een stapje hoger te raken op de maatschappelijke ladder. Portierster van de Bospoort worden, dat was haar droom. Want daar lag het ware middelpunt der stad, daar werden de hoogste sommen weggeld geïnd, daar ook gebeurden de belangrijke dingen die zij, Geertruydt kon verder vertellen, terwijl zij door tientallen belangstellenden gehoord werd.....

Nu zou blijken dat haar man, Reyner, niet de sukkelaar was waarvoor iedereen hem hield. Nu zou hij de stad van de Boze redden.....

Geertruydt van de Porte haalde nog eens diep adem en liep toen zo snel haar lichaam haar dragen kon in de richting van de markt, terwijl zij riep: 'Het spookt, het spookt.'

Dominus Arnoldus Spineux, scholaster van het Hoog-waardig Collegiaal Kapittel van OLVrouw van Maaseik, spruit van één der belangrijkste geslachten der stad en oud student der Rooms Katholieke universiteit van Loven, glimlachte.

Inderdaad, de listen van de vijand uit de Hel zijn menigvoud. Dat herinnerde de Eerwaarde zich nog uit zijn Cursus Theologica. Maar een stuk versleten weefsel dat bewoog zonder beweging?

Motus sine Motore? Neen, Reyner Geurts had waarschijnlijk te laat in de Dobbele Adelaar op de markt de stadspolitiek besproken en te veel dubbele gebrouwe geproefd. Trouwens, wat Dominus Arnoldus zich nog goed herinnerde uit zijn Leuvense jaren was het onvoldoende dat hij gehaald had op dat éne onderdeel van de theologica practica dat exorcisme heette, of zoals het vulgus zei: duivelbezweving. Met geen mogelijkheid had hij ooit die ellenlange formule uit het hoofd kunnen opzeggen. 'Vade Satanas...', zo begon zij, maar dat was ook alles wat de kanunnik zich herinneren kon.

Trouwens de scholaster had wel iets anders te doen dan demonen uitdrijven. De deken van het Kapittel had hem opgedragen vandaag eindelijk eens de juiste berekening te maken van die veel te hoge aanslag van de stadsaccijns betreffende de 'Rhensche wijnen en de vreemde bieren.' Neen hoor, Reyner Geurts was een goed christen en een plichtsgetrouw portier. Maar daarmee was ook alles gezegd.

De Erentfeste Heer Scholtis, officier van Zijne Doorluchtige Hoogheid de Prins van Luik in

de goede stede van Eyck nipte aan zijn wijn en glimlachte. Wat was het leven goed. Hij zette de zilveren roemer op tafel en bewonderde de fijn geciseleerde versiering. Zilversmid Malders was een bekwaam kunstenaar, dacht hij, terwijl zijn vingers nog even over het koele metaal zweefden. De man had wel een hoge prijs gevraagd voor dit prachtige stuk vakwerk, doch met geen geld was het genot te betalen van een dronk bloedrode Bourgogne uit zulke recipiënt. Scholtis Mouwens was een levensgenieter, hij dronk de dagen die de Heer hem schonk met volle teugen. Alhoewel....goed leven was duur en die inkomsten van een scholtis in een rustig stadje waren niet zo hoog. En zodoende waren er de schulden, de dukaten die de scholtis tegen een hoge rente geleend had in Den Lombaert.

Vroeger was het anders geweest. Ja, zijn voorgangers die hadden gouden tijden gekend. Toen waren er de veroordelingen van tovernaessen en heksen en de helft van de goederen van zulke veroordeelden kwamen de scholtis toe....

Daarom schrok de heer Scholtis dan ook met blijde verwachting uit zijn gemijmer op, toen de gerechtsbode buiten adem de kamer binnenviel en zei: 'Heer, een geval van hekserij'

De zonnestraal die door het gekleurde glas-in-lood de schemerige kamer binnenviel, verlichtte de dikke foliant waarin Eerwaarde Heer Johannes Herrendorfer, kanunnik van het kapittel, juist aan het lezen was. 'Malleus Maleficarum' luidde de titel 'De Heksenhamer'. Dit was het boek waarin Dominus Herrendorfer haast dagelijks las, omdat hij wist dat de Boze steeds aanwezig was en dus diende bestreden te worden. Nog herinnerde hij zich die zondag, hij was toen negen en koraaljongen van het kapittel. Nog zag hij hoe de vingers van Bette van Eyck zich als een verschrompelde, demonische klauw over de H.Hostie bogen en krampachtig aan de blauwe kerktegel bleven kleven. Nog hoorde hij de ijselijke kreet die dezelfde oude vrouw door de kerk van Eyck had uitgestoten. Nog rook hij, twee jaar later, de stank van verschroeid vlees toen op de Markt van de stad de vlammen langs haar oud, verdroogd lichaam likten en zij de vuurdood stierf.... Alleen het vuur was in staat de gruwel van de hekserij te bestrijden, dacht Dominus Herrendorfer. Toen werd hij uit zijn gepeinzen gewekt door het geschreeuw van mensen op de straat. 'Hekserij, hekserij', hoorde hij. Dominus Herrendorfer nam boek en kwispel en ging naar waar zijn plicht hem riep.

Terwijl de jongen zijn zevende brasem uit het water van de Maas trachtte te halen, hoorde hij achter zich bij de Bleumerpoort het lawaai aanzwellen. Haastig sprong hij op, rende erheen en toen zag hij ze.

Zij kwamen van overal. Uit de Bleumerstraat, langs de Blijde Hoek en langs het klooster van Sion. Zij stonden er met honderden om het spektakel te aanschouwen. De waard uit de Dobbele Adelaar was er met enkele vroege klanten, de boer uit St. Joris, Jan Ramekers, de zeeldraaier die zijn huisje op de wal verlaten had, Joris van het Marktschip dat aan de Blauwe Handt gemeerd was Scholtis Mouwens met zijn twee gerechtsboden, burgemeester Matthijs van Wenthuysen, de witte pruik scheef op zijn hoofd, Hill, de wijsvrouw, Tonis de batmeester die zijn werk aan de oever verlaten had, ja zelfs enkele schutters van de aloude Sinte Catharijnencompagnie met de snaphaan in aanslag.

En daartussen Dominus Herrendorfer in kanunnikaal gewaad met de kwispel sprenkelend en roepend: 'Vade Satanas. Zijt gij van God sprekt, Zijt gij van den duivel, vertrekt.' En ondertussen keek de hele mensenmassa met sprakeloze blikken naar de met Maaskeien geplaveide grond onder het weltsel der poort.

Voorzichtig naderde de jongen en toen zag hij het: een onooglijk, versleten wambuis. Maar hoe wonderlijk: het bewoog.

En in zijn helder jongenshoofd begreep hij het: die bedelaar die daar vanmorgen vroeg te

slapen lag. (Die bedelaar die zich voortdurend jeukte van het ongedierte) En midden in die plechtige stilte van huiver voor het huiveringwekkende zei hij met lachende jongensstem 'Kijk, het ding beweegt van de vlooiën.

Er gaat ook een "verhaal" rond, dat als je de koek op de originele manier breekt (duim in het midden en drukken!) en je hem in 4 stukken krijgt je officieel in Maaseik mag komen wonen.

WURFELD

Als we van Maaseik naar As rijden gaan we langs Wurfeld waar we een oude watermolen, een kasteel en een kerk tegenkomen.

Wurfeld is ontstaan uit de groepering van enkele boerderijen. Het kasteel is waarschijnlijk gebouwd rond een volledig omgrachte mottetoren. Binnen die omgrachting werd een typisch Frankische hoeve gebouwd. Hieruit is dan later het kasteel gebouwd.

Kasteel

Zoals de meeste kastelen in Belgisch Limburg kreeg dat van Wurfeld, gelegen bij Maaseik, een nieuwe bestemming als kasteelhotel en een restaurant.

Het kasteel staat in een ruim 2,5 ha groot park met vijver. En in de achtertuin ligt het beschermd natuurgebied « Den Tösch », dooraderd met wandelpaden. Het toponiem « Wurfeld », afgeleid van « wilgenveld », benadrukt als geen ander het oorspronkelijk onherbergzaam karakter van het landschap. Wurfeld ligt aan de benedenloop van de Bosbeek of de Oeter(beek). Vroeger maalden langs de loop van dit riviertje niet minder dan zestien watermolens waarvan er negen bewaard blijven.

Omstreeks 1600 omvatte het gehucht Wurfeld een achttal boerderijen. Enkele ervan bestaan nog steeds, weliswaar in sterk gewijzigde vorm.

In 1640 bouwden de gebroeders Willem en Jacob Croll, kanunniken van Maaseik en Aldeneik, op deze plaats een kapel en een fraaie woning in Renaissance stijl. De woning werd meermaals verbouwd en verwierf zijn huidige architectuur omstreeks 1900. De speelse asymmetrie van het geheel en het gebruik van speklagen in combinatie met hout, geven het kasteel een uitgesproken art-nouveautrekje. Boven de open haard kan men een Latijnse spreuk ontdekken: « Rara est concordia fratrum » of « een goede verstandhouding tussen broers is zeldzaam ». Men weet echter niet of de goede verstandhouding voor Willem en Jacob Croll een heuglijk feit was of dat de spreuk sloeg op een verzuchting.

Kerk

De kerk (sint-Laurentiuskerk) staat er net als het kasteel al sinds 1640.

NEEROETEREN

Op onze weg naar As komen we ook door Neeroeteren. Mochten we tijd hebben kunnen we even halt houden aan “de **grot**”, een bedevaartsoord waar de heilige Maria verschenen zou zijn.

NEEROETEREN

Neeroeteren (Limburgs: Nerotere) is een dorp in de Belgische provincie Limburg en een deelgemeente van Maaseik. Net zoals Opoeteren dankt Neeroeteren haar naam aan een van de beken die door beide deelgemeenten stroomt, namelijk de Oeter. Neeroeteren heeft ongeveer 9.000 inwoners. Het dorp ligt op de grens van het Maasland en het Kempens Plateau, en wordt doorsneden door de Zuid-Willemsvaart. Neeroeteren heeft enkele landelijke gehuchten, namelijk Schootsheide (ook wel de 'Hei' genoemd), Voorshoven en Heikant ten oosten van de Zuid-Willemsvaart, en Berg en Waterlooos ten westen ervan.

De Oeter of Bosbeek is slechts een van de beken die door Neeroeteren stroomt. De andere is de Witbeek.

In geschriften van 952 wordt de gemeente voor het eerst vermeld, namelijk met de naam "Uoatra". Eeuwenlang is Neeroeteren geregeerd geweest door de Abdis van Thorn (Nederland), die op haar beurt onder het voogdijschap stond van de Prins-Bisschoppen van Luik. Op het einde van de 18e eeuw kwam daar een einde aan met de Franse bezetting. In de 18e eeuw waren er ook bokkerijdersbendes actief in dit deel van Limburg. Drossaard Jan Clerx heeft deze bendes met harde hand vervolgd.

De Sint-Lambertuskerk, in het centrum van Neeroeteren, dateert van de 16e eeuw. In de 18e eeuw echter stortte de kerktoeren in en werd vervangen door een hoger exemplaar.

In het begin van de 20e eeuw zijn er plannen geweest om een steenkolenmijn te openen in Neeroeteren. Een concessie werd toegekend aan het gebied tussen Neeroeteren en Rotem. Op deze plek is de voorraad steenkool in de Limburgse ondergrond het grootst. Deze plannen werden opgeborgen omdat afdalen in de moerassige ondergrond bijna onmogelijk was.

Neeroeteren duikt ook op in het werk van Georges Simenon, meer bepaald in La Maison du Canal of Het Huis aan het Kanaal, al ligt dit echt bestaande huis in feite op het grondgebied van Elen (Dilsen-Stokkem).

OPOETEREN

Opoeteren (Limburgs: Opotere) is sinds 1977 een deelgemeente van Maaseik, Belgisch Limburg. Net zoals Neeroeteren dankt Opoeteren haar naam aan een van de beken die door beide deelgemeenten stroomt, namelijk de Oeter - die officieel Bosbeek heet - op het Kempens Plateau. Opoeteren bestaat uit meerdere gehuchten en woonkernen waarvan het Dorp en Dorne de belangrijkste zijn. Dorne vormt zelfs een aparte parochie.

Zoals in wel meer plaatsen in het oosten en noord-oosten van (Belgisch) Limburg is er in Opoeteren ook een schutterij, nl. Schutterij Sint-Dionysius. In 2007 wonnen zij voor het eerst het Oud-Limburgs Schuttersfeest, zodat ze in 2008 dit feest mochten organiseren.

Bezienswaardigheden:

- +de Sint-Dionysiuskerk met een doopvont uit de 12e en een wijwatervat uit de 13e eeuw
- +het Kasteel de Schans
- +de Volmolen (1751)
- +de Dorpermolen.

